

ΖΩΗ, ΑΛΛΑ ΜΕ ΤΙ ΚΟΣΤΟΣ; Εισήγηση στο workshop για την ακρίβεια, τις βασικές μας ανάγκες, το αυξανόμενο (οικονομικό και όχι μόνο) κόστος κοινωνικής αναπαραγωγής και τους αγώνες εναντίον του.

I.

Τα τελευταία χρόνια, η καθημερινότητά μας φαίνεται να αλλιάζει με ραγδαίους ρυθμούς, με τρόπους που μας διαφεύγουν, με τρόπους που μας επιβάλλουν μία συνεχή αναπροσαρμογή και παγιώνουν νέες συνθήκες κοινωνικής ζωής πριν καν καλά-καλά το αντιληφθούμε. Αν η ζωή μας άλλαξε ραγδαία από την πανδημική συνθήκη, η «επιστροφή στην κανονικότητα» μας επιφυλάσσει, μεταξύ άλλων, μία ανεξέλεγκτη αύξηση του κόστους ζωής. Αυτή αρχικά παρουσιάστηκε μυστικοποιημένη, λίγο-πολύ ως φυσικό φαινόμενο που επιβάλλεται από τους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς, την ενεργειακή κρίση και τον πόλεμο στην Ουκρανία, και πάρα πολύ γρήγορα παγιώθηκε ως ένα νέο ανυπέριθτο δεδομένο.

II.

Εφαπτήριο του σημερινού workshop αποτέλεσε μία υποκειμενική συνθήκη: μας έχει καταστεί εμφανές ότι οι υλικοί όροι της ύπαρξής μας τίθενται καθημερινά υπό αμφισβήτηση. Όλο και δυσκολότερα βγαίνουμε οικονομικά, καλούμαστε συνεχώς να ταξινομήσουμε και προτεραιοποιήσουμε ανάγκες, να κατακερματίσουμε την καθημερινότητά μας σε οικονομικές δραστηριότητες στις οποίες μπορούμε να ανταπεξέλθουμε και να αποκλείουμε εκείνες που δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε, είναι παντελώς αδύνατο να προγραμματίσουμε, χρειάζεται να δουλεύουμε περισσότερο για να ζούμε λιγότερο. Μοιάζει να ζούμε με υποφερτούς όρους μόνο από κεκτημένη ταχύτητα, διαπιστώνοντας στο τέλος κάθε μήνα ότι κάτι έχει αλλιάξει άρδην στους κανόνες του παιχνιδιού. Επίσης διαπιστώνουμε ότι αυτή η αλλαγή αφορά πλέον όλο το εύρος της κοινωνικής αναπαραγωγής μας. Η συνθήκη αυτή πυροδοτεί παράλληλα μία επιθυμία: την επινόηση αγώνων και πρακτικών που θα αναχαιτίσουν και θα αντιστρέψουν την υπάρχουσα κατάσταση.

III.

Αυτό που στον δημόσιο λόγο εμφανίζεται ως «αύξηση κόστους ζωής» και στον οικονομικό λόγο ως «άνοδος του πληθωρισμού», για εμάς αποτελεί τη μορφή εμφάνισης μίας κρίσης κοινωνικής αναπαραγωγής, κρίση η οποία θέτει ένα ερώτημα: είναι αυτή τη στιγμή δυνατή η κοινωνική αναπαραγωγή έστω και με τον ασθμαίνοντα

τρόπο που την είχαμε συνηθίσει να πραγματοποιείται στην προγενέστερη συνθήκη καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης και μεταμνημονιακής λιτότητας; Ή έχουμε εισέλθει σε μία μόνιμη συνθήκη κρίσης που το κράτος διαχειρίζεται απλά αγοράζοντας χρόνο και μπαλώνοντας τρύπες;

Η ακρίβεια μας επιβάλλεται μέσα από συγκεκριμένες επιμέρους μορφές (αύξηση επιτοκίων, αύξηση τιμής καταναλωτικών αγαθών, αύξηση κόστους ενέργειας και στέγασης), σε βαθμό που το να βγάλεις το μήνα καθίσταται πλέον μια πολύπλοκη λογιστική πράξη. Χρειάζεται να απομυστικοποιήσουμε αυτούς τους τρόπους εμφάνισης της κρίσης και να διαβάσουμε τη συνθήκη πολιτικά: πρόκειται για μία ταξική πολιτική υψηλών κερδών για στρατηγικούς τομείς της οικονομίας και αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης για τα αφεντικά, και χαμηλών μισθών για τους εκμεταλλευόμενους. Ανεξαρτήτως των ειδικών πτυχών με τις οποίες εκφράζεται στην παρούσα συγκυρία, η κρίση που βιώνουμε αποτελεί μέρος της μίας ευρύτερης πολλαπλής επίθεσης: μείωση μισθών, συντάξεων και επιδομάτων (άρα μείωση αγοραστικής δύναμης), αναδιάρθρωσης του κράτους πρόνοιας μέσω της ιδιωτικοποίησης υποδομών και της εμπορευματοποίησης παροχών, επίθεση στην ατομική ιδιοκτησία και την πρόσβαση στην στέγαση μέσω της αναδιάρθρωσης του real estate.

Αντίστοιχα πολιτικά πρέπει να διαβαστεί και η κρατική διαχείριση της συνθήκης. Η επιδοματική πολιτική των passes αντιμετωπίζει την συνθήκη με όρους διαχείρισης κινδύνου, αποκατάστασης βλάβης και ελαχιστοποίησης των καταστροφικών συνεπειών εφαρμόζοντας στο σύνολο των εκμεταλλευόμενων πολιτικές αναδιάρθρωσης της πρόνοιας που μέχρι πρότινος επιφυλάσσονταν και δοκιμάζονταν σε κοινωνικές ομάδες αποκλεισμένων από την εργασία, όπως οι άνεργοι, ή και ευρύτερα από την κοινωνική ζωή, όπως οι μετανάστριες. Η εν λόγω κρατική διαχείριση, αν και εμφανίζεται σαν «πλάτες που βάζει το κράτος στο κακό που μας βρήκε» έχει μία τριπλή λειτουργία: διατηρεί ένα μίνιμουμ επίπεδο κοινωνικής αναπαραγωγής προσπαθώντας να ελαχιστοποιήσει τις συνέπειες· παγιώνει στοιχεία και τάσεις ενός νέου τρόπου διακυβέρνησης που χαρακτηρίζεται από την ψηφιακή αναδιάρθρωση και τον έλεγχο, και τα οποία εμπίπτουν σε μία διαχείριση πολεμικής οικονομίας και πλεοναζόντων πληθυσμών· εξατομικεύει και αποπροσανατολίζει τη συζήτηση από το ζήτημα του μισθού.

IV.

Το ερώτημα του κατά πόσο είναι πλέον εφικτή η κοινωνική μας αναπαραγωγή έχει για εμάς ένα σαφές πολιτικό διακύβευμα. Θεωρούμε ότι για να μπορέσουμε να αρθρώσουμε πρακτικές αντίστασης στην συνεχή υποτίμηση των ζώων μας πρέπει να συζητήσουμε κινηματικά γύρω από τον χαρακτήρα των κοινωνικών αναγκών σήμερα. Να διερωτηθούμε δηλαδή: ποιές είναι οι ανάγκες μας; Απέναντι σε μία παραδοσιακή διάκριση βασικών/επιπλέον αναγκών ίσως να είναι απελευθερωτικό να εξετάσουμε την ισχύ κάποιων λίγιο ή πολύ παγιωμένων (και συχνά αόρατων) διακρίσεων και ιεραρχήσεων που διέπουν τις ανάγκες, όπως: υλικές/πνευματικές, σωματικές/ψυχικές, επιβίωσης/ψυχαγωγίας, πραγματικές/ πλασματικές, παροντικές/μελλοντικές. Ενδεχομένως αμφισβητώντας την απόλυτη ισχύ αυτών των διακρίσεων να ιχνηλατήσουμε την μετάβαση από μία πολιτική ικανοποίησης των αναγκών στις παρούσες συνθήκες σε μία πολιτική επιθυμίας για νέες μορφές ζωής.

Αυτή η μετάβαση μπορεί να αρθρωθεί γύρω από μία σειρά ερωτήματα:

1. Αν δούμε τις ανάγκες όχι ως το μίνιμουμ της επιβίωσης, αλλά ως κάτι άλλο που λείπει, τότε η πραγματική εκπλήρωση τους μήπως εκ των πραγμάτων κινητοποιεί ανώτερες μορφές σύγκρουσης; Μπορούν να καθυφθούν αυτές οι ανάγκες στις σημερινές καπιταλιστικές συνθήκες χωρίς συνολική κοινωνική-ταξική σύγκρουση;

2. Είναι άραγε κοινές οι ανάγκες για όλα τα κομμάτια της τάξης ή προσδιορίζονται και από τις διασταυρώσεις ανάμεσα στο φύλο, την φυλή, την εθνικότητα, τη γλώσσα, την αρτιμέλεια, την ψυχική υγεία κ.ά; Προκύπτει αυτόματα ένα συλλογικό υποκείμενο από μια πολιτική των αναγκών ή απαιτείται μια πιο δύσκολη διαδικασία σύνθεσης και συναρμογής;

3. Από ποιον ζητάμε να μας ικανοποιήσει αυτές τις ανάγκες και με ποιον τρόπο; Πώς σχετίζονται οι διεκδικητικοί/αιτηματικοί αγώνες με τις άμεσες πολιτικές πραγμάτωσης των αναγκών μας και τον πειραματισμό με τη συλλογική ζωή;

V.

Καθώς τα ερωτήματα γύρω από τις αιτίες της παρούσας κρίσης κοινωνικής αναπαραγωγής, τους τρόπους διαχείρισής της από το κράτος, την υποκειμενική κατάσταση των εκμεταλλευόμενων και των καταπιεζόμενων, και την προοπτική των αγώνων για ικανοποίηση των αναγκών

(και πέρα από αυτές) είναι σύνθετα και πολύπλοκα, αποφασίσαμε να χωρίσουμε αυτήν εδώ την εκδήλωση σε 4 θεματικά τραπέζια. Θεωρήσαμε ότι έτσι υπάρχουν καλύτερες συνθήκες για μια πιο διεξοδική κουβέντα σε μικρότερη κλίμακα που να συνδυάζει την πολιτική ανάλυση με την προσωπική εμπειρία, με στόχο έπειτα να επανέλθουμε στην μεγαλύτερη κλίμακα της συνολικής συζήτησης και των συλλογικών συμπερασμάτων.

Τα τραπέζια που αποφασίσαμε είναι τα εξής:

1. Αυξήσεις στους λογαριασμούς, αναδιάρθρωση των υποδομών, επιδοματικές πολιτικές
2. Υλική αναπαραγωγή, κατανάλωση και ψυχαγωγία, ανάγκες και επιθυμίες του σώματος
3. Εκτίναξη ενοικίων, αστικοί μετασχηματισμοί, δημόσιος χώρος ως πεδίο μάχης
4. Σωματική και ψυχική υγεία, αναδιάρθρωση της πρόνοιας, πλεονάζοντες πληθυσμοί

Έχοντας τα παραπάνω κατά νου, προτείνουμε η συζήτηση στα τραπέζια να κινηθεί γύρω από τους εξής άξονες:

α. Τι συμβαίνει; Τι υφή έχει η αναδιάρθρωση, σε ποιο βαθμό αποτελεί αλλαγή παραδείγματος ή διαχείριση κρίσης, ποια είναι η κρατική πολιτική στην παρούσα συγκυρία;

β. Σε ποιος συμβαίνει; Ποια είναι τα υποκείμενα που πλήττονται και ποια είναι τα υποκείμενα που δημιουργεί η συγκυρία, σε τι καθορισμούς υπόκεινται αυτά, ποιοι είναι οι νέοι διαχωρισμοί που ενδεχομένως δημιουργούνται μεταξύ τους;

γ. Τι κάνουν για αυτό; Τι πρακτικές ατομικής διαχείρισης έχουν επανέλθει ή επινοηθεί, τι μοριακές αρνήσεις εμφανίζονται, τι συλλογικές μορφές αγώνα έχουν αναδυθεί, ποιες είναι οι συνολικές διεκδικήσεις και πρακτικές αυτομείωσης που φανταζόμαστε, ποιες οι δυνατότητες και τα όριά τους, ποιες είναι οι μορφές πραγμάτωσης επιθυμιών/άμεσης ικανοποίησης αναγκών στις οποίες εμπλεκόμαστε; Φανταζόμαστε τις ανάγκες μας με όρους διεκδίκησης ή με όρους κατάκτησης/απαλλοτρίωσης χώρου από το κεφάλαιο;

re/traverse

για την έξοδο από

το κυνήγι της επιβίωσης

αθήνα, απρίλιος 2023

retraverse.espivblogs.net